

Werkboek

Samenwerken aan gezondheid in de wijk

Preventie in de Buurt

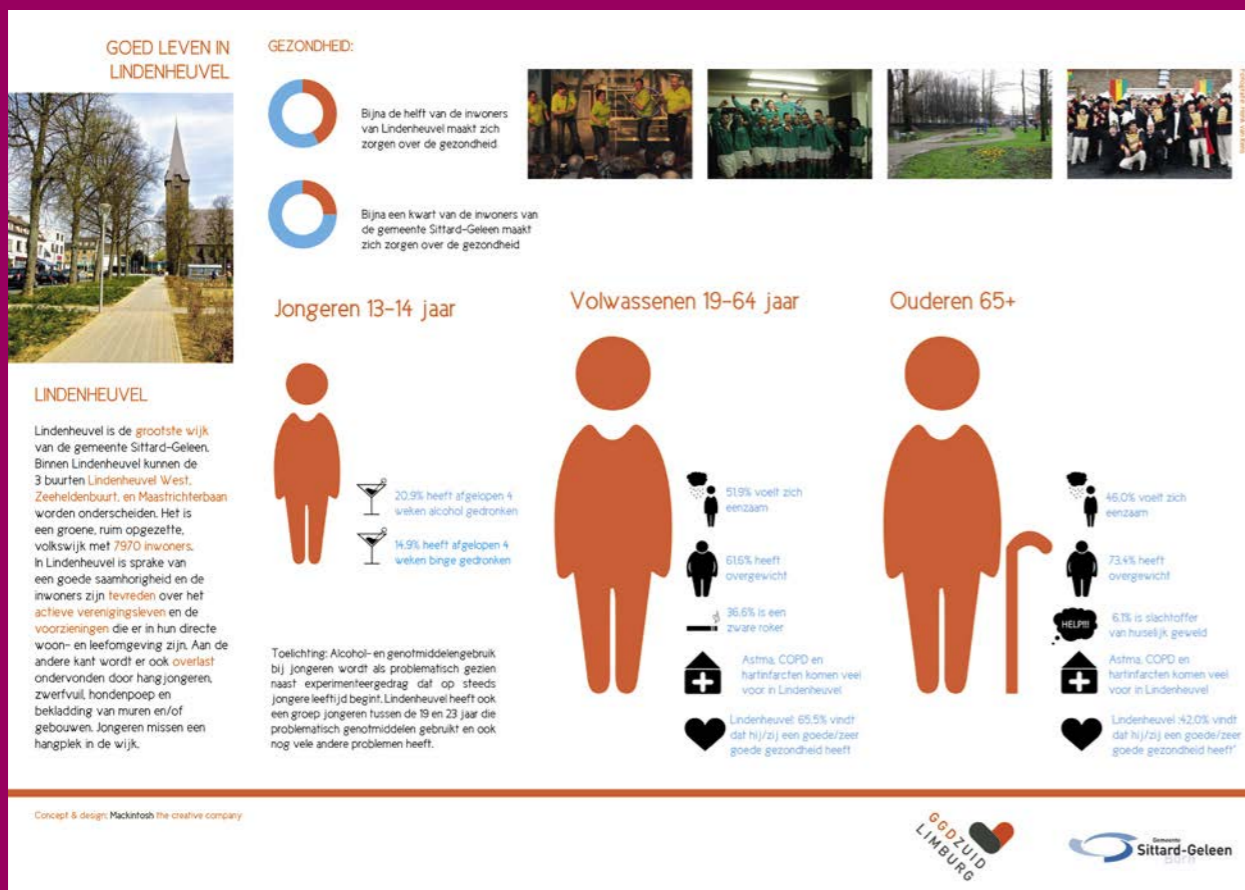
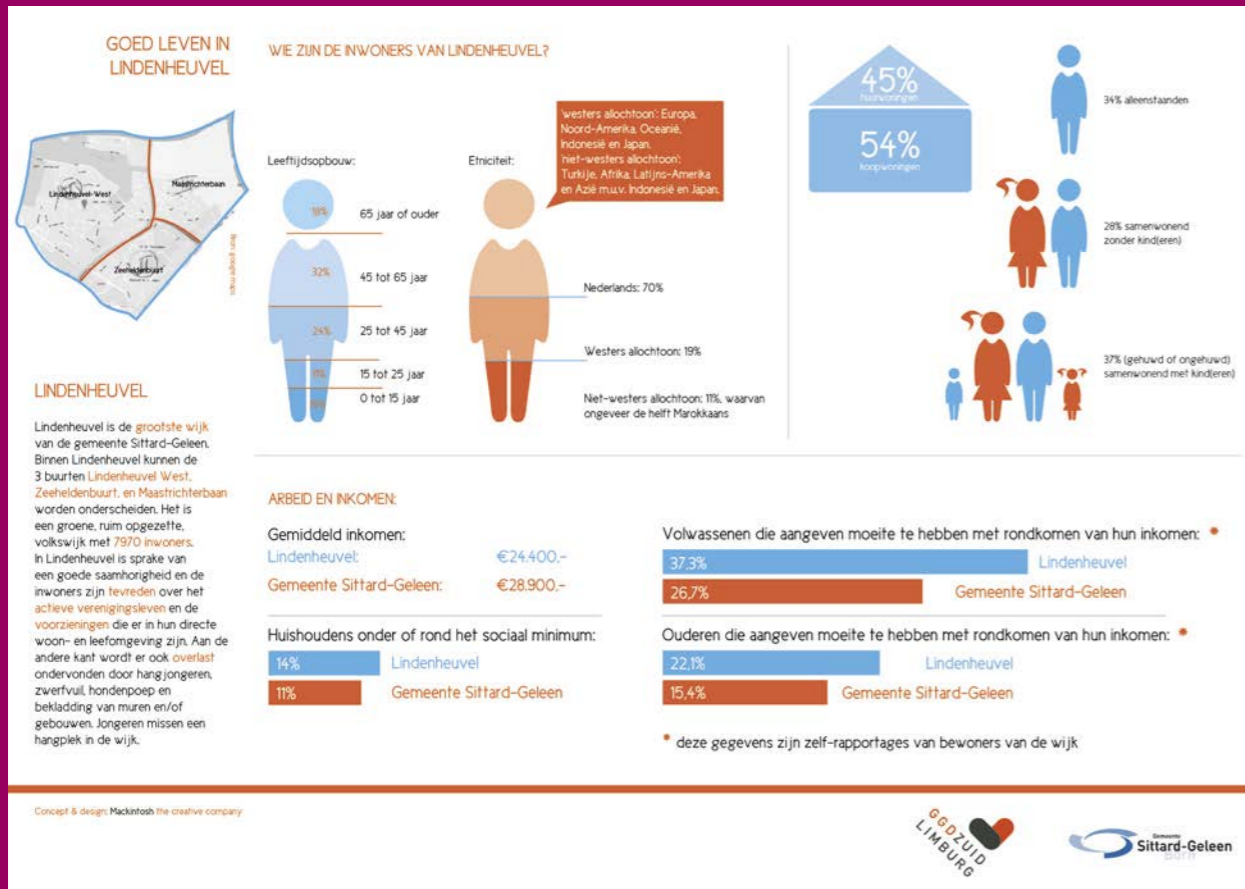
Wijkgezondheidsprofiel maken

Een goede samenwerking aan gezondheid in de wijk begint met het in kaart brengen van de gezondheidssituatie van de inwoners. Ofwel: een wijkgezondheidsprofiel maken.

Dit profiel kijkt naast de gezondheidssituatie, ook naar factoren die daarmee samenhangen, zoals armoede, inkomen, eenzaamheid, veiligheid en leefomgeving.

Er zijn veel bronnen om uit te putten, waaronder:

- Ervaringsgegevens van inwoners en lokale professionals.
- Monitoregegevens van de gemeente, te vinden op: Waarstaatjegemeente.nl.
- De gemeentelijke gezondheidsprofielen van de GGD of RIVM.
- Wijkscans van de Regionale Ondersteuningsstructuur (ROS).
- Gegevens uit het Huisartsinformatiesysteem (HIS).
- De database van Vektis (data van zorgverzekeraars), die onder andere inzicht geeft in zorggebruik.

Iedereen hetzelfde beeld

Komen de gegevens uit het profiel overeen met je ervaring in de praktijk? Kun je de drie grootste (gezondheids)thema's van je wijk, buurt of dorp noemen? En als je het inwoners zou vragen, komen die dan met dezelfde punten? En collega-professionals?

Prioriteiten en doelen kiezen

Op basis van het wijkgezondheidsprofiel besluiten inwoners en gezondheidspartners met elkaar wat de belangrijkste gezondheidsthema's zijn om in de wijk mee aan de slag te gaan. Voor een goede samenwerking is het belangrijk voldoende tijd te nemen om een gezamenlijke visie te bepalen. Om van daaruit samen vast te stellen welke doelen je wilt bereiken en wat ieder daaraan kan bijdragen. Houd daarbij oog voor de korte en lange termijn.

Deze vragen kunnen helpen bij het kiezen van gezamenlijke prioriteiten:

- Waar hebben inwoners echt last van?
- Welke problemen en kansen zien professionals?
- Waar wijkt de wijk af van het gemeentelijke of landelijk gemiddelde?
- Zijn er veelbelovende of effectieve interventies die passen bij de wensen van de wijk?
- Zijn er lokale ontwikkelingen en initiatieven waarbij je kunt aansluiten?
- Sluit het gezondheidsthema aan bij de sociaal maatschappelijke problematiek in de wijk?
- Welke eigen doelen hebben de samenwerkingspartners?

Denken over doelstellingen helpt om concreet te maken waar de partners samen aan werken. Doelstellingen kunnen bijvoorbeeld gaan over prestaties die partners willen leveren of een maatschappelijk effect dat ze willen bereiken:

1. Binnen een halfjaar doen er dertig inwoners met eenzaamheidsklachten mee aan ouderengym, een initiatief van het gezondheidscentrum samen met sportservice.
2. In 2020 zijn er vijf procent minder eenzame en minder licht depressieve bewoners, en zoeken zij tijdiger hulp bij depressieve klachten.

Werken aan dezelfde doelen

Zijn er doelen en doelstellingen geformuleerd die jullie samen willen bereiken? Zijn ze gedeeld? Zijn ze ergens na te lezen? Sluiten de doelen aan bij de behoeften van inwoners? Is er energie bij professionals om er aan te werken?

Plan van aanpak maken

Een plan van aanpak vertaalt ambitie en doelen naar samenwerkingsafspraken, interventies en acties. Het maakt de wijkgerichte samenwerking concreet. De ervaring leert dat een energieke kartrekker veel verschil kan maken bij het opstellen en uitvoeren van een plan.

Wat kun je in een plan van aanpak vastleggen?

- De gezamenlijke ambitie, doelen en doelstellingen.
- Een heldere taak- en rolverdeling: wie draagt wat bij? En: wie is de aanjager, de regisseur?
- In te zetten interventies, verbeteringen of oplossingen.
- Het beoogde resultaat.
- Het moment en de vorm van evaluatie.
- Afspraken rond financiering en tijdsinvestering.
- Praktische werkafspraken: hoe vaak kom je bij elkaar, hoe houd je elkaar op de hoogte?

Drie tips voor het plan van aanpak:

1. Spreek goed af wie het plan maakt of maken, en wie erbij betrokken zijn.
2. Betrek inwoners, vraag ze bijvoorbeeld om ideeën en laat ze mee kijken met het conceptplan.
3. Maak bij de keuze van programma's en activiteiten gebruik van wat er al is, zoals de erkende interventies op [Loketgezondleven.nl/interventieoverzichten](https://loketgezondleven.nl/interventieoverzichten).

Succesfactoren voor de wijkaanpak

Burgerparticipatie

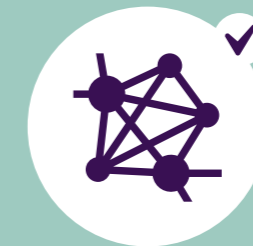
Draagvlak en borging

Financiering en capaciteit

Regie en rollen

Netwerk onderhouden

Gezamenlijk voordeel

Plan van aanpak uitvoeren

Waar kun je op letten tijdens de uitvoering?

- Houd elkaar, maar ook je eigen organisatie goed op de hoogte, dat zorgt voor draagvlak.
- Zoek elkaar regelmatig op. Gaat het goed, wat moet anders?
- Blijf inwoners voldoende betrekken.
- Houd oog voor ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het plan van aanpak.
- Vergeet niet successen, hoe klein ook, samen te vieren.

Kun je, als vervolg op de werksessie, alvast één eerste concrete vervolgactiviteit formuleren?

Signaleren en naar elkaar verwijzen

De samenwerking wordt extra succesvol als professionals elkaar makkelijk weten te vinden en elkaar kunnen inschakelen. Dat kan bijvoorbeeld via een smoelenboek, gezamenlijke nieuwsbrief of sociale kaart. Of via bijeenkomsten, rondom thema's of simpelweg om te netwerken, zodat mensen elkaar treffen. En: overweeg om professionals of activiteiten onder hetzelfde dak te brengen, bijvoorbeeld bij het gezondheidscentrum, buurthuis of wijkinformatiepunt.

Monitoren en evalueren

Om te weten of de gekozen aanpak werkt en om te zien of je de plannen moet bijstellen, is het belangrijk om (tussentijds) te evalueren. Het is verstandig daar vooraf al bij stil te staan. Wat wil je monitoren en evalueren? Hoe ga je dat doen? Wie? Wanneer? Handig is om aan te sluiten bij bestaande vormen zoals de gezondheidsmonitor, en wijk- en jaarverslagen van de gemeente.

Er zijn verschillende manieren om te evalueren. Meestal wordt gekozen voor:

- Een effectevaluatie, ofwel kijken of het gewenste doel is behaald. Dat kan door via een indicator – zoals het percentage overgewicht – een nulmeting te doen en na verloop van tijd een nameting.
- Een procesevaluatie, namelijk kijken of de samenwerking goed is verlopen. Dat kan bijvoorbeeld door het afnemen van interviews met betrokkenen.

Cyclisch werken

De gezonde wijkaanpak heeft een cyclisch karakter. Werken jullie al in een ritme van plannen, doen, checken en aanpassen?

Verder na de werksessie

Tijdens de werksessie heb je de eerste stappen van de wijkaanpak doorlopen. Deze checklist geeft handvatten om vervolgstappen te zetten.

Wijkgezondheidsprofiel maken

- Is het wijkgezondheidsprofiel volledig? Zijn er nog aanvullende bronnen te raadplegen?
- Kent iedereen het wijkgezondheidsprofiel, en de belangrijkste (gezondheids)thema's, ook degenen die niet bij de werksessie waren?

Prioriteiten en doelen kiezen

- Zijn er heldere prioriteiten gekozen?
- Kunnen de prioriteiten op brede steun rekenen, denk aan inwoners, zorgprofessionals, managers en bestuurders?
- Zijn er haalbare doelstellingen geformuleerd waarop jullie kunnen 'sturen'? Zijn die vastgesteld en vastgelegd?

Plan van aanpak maken

- Is er afgesproken wie het plan van aanpak gaat opstellen?
- Is er financiering en menskracht om het uit te voeren?
- Is er een verbindend motto, iets waar mensen zich achter kunnen scharen? Doen inwoners mee?

Plan van aanpak uitvoeren

- Regisseert iemand de uitvoering, is er een kartrekker?
- Doen inwoners en organisaties in de wijk mee?
- Is er regelmatig overleg om te reflecteren op de samenwerking?

Signaleren en naar elkaar verwijzen

- Kennen professionals en actieve inwoners elkaar, is voor iedereen duidelijk wie wat doet?
- Zijn vrijwilligers, school, sociaal team, huisartsenpraktijk, wijkverpleegkunde, et cetera alert op ontwikkelingen in de wijk en weten ze waar inwoners naartoe te verwijzen?

Monitoren en evalueren

- Is afgesproken wat jullie willen gaan evalueren: het effect en/of het proces?
- Is er afgesproken hoe en wanneer jullie de aanpak evalueren?

En verder

- Wat is jullie eerste, concrete vervolgactiviteit?
- Komen jullie op korte termijn weer bij elkaar voor de volgende stap?
- Misten er mensen bij de werksessie die jullie nog wel willen betrekken?
- Heb je collega's en je leidinggevende bijgepraat over de werksessie en de wijkaanpak?
- Zijn de samenwerkingsafspraken helder en staan deze op papier? Denk aan: Wie heeft de regie? Wie doet wat? Wat zijn de afspraken over financiën en tijdsinvestering?
- Zijn er doelen zowel op korte als op lange termijn gesteld?

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

www.nhg.org/preventieindebuurt | www.loketgezondleven.nl/preventieindebuurt

Oktober 2018